

Hallinto-oikeuden vastaselityspyyntö valitukseen Vaalijalan kuntayhtymän yhtymäkokouksen päätöksestä 14.12.2022, ylijäämien palauttaminen asiassa Dnro 160/2023

KH 27.12.2023 § 399
1341/00.01.00.01.01/2022

Valmistelija hallintojohtaja-kaupunginlakimies Markus Hämäläinen
markus.hamalainen@savonlinna.fi, p. 050 470 9394

Selostus Hallinto-oikeudessa on vireillä Varkauden kaupungin valitus Vaalijalan kuntayhtymän yhtymäkokouksen päätöksestä 14.12.2022 § 38.

Vaalijalan kuntayhtymä on voimaanpanolain 20 §:ssä tarkoitettu erityishuoltopiiri, joka siirtyi varoineen ja velkoineen ja sitoumuksineen vastaanottaville hyvinvointialueille 1.1.2023. Savonlinnan kaupungin osuus Vaalijalan kuntayhtymän peruspääomasta oli 8,7718158 %.

Vaalijalan kuntayhtymän yhtymäkokouksen päätös on seuraava:

- 1 Vaalijalan kirjanpidollisista ylijäämistä 31.12.2021 palautetaan Vaalijalan kuntayhtymän jäsenkunnille 10 754 972,55 euroa, josta 1 773 202,76 euroa on käytettävä perusopetustoimintaan, ylijäämä jaetaan kuntien peruspääoman 31.12.2021 suhteessa liitteenä 5 olevan taulukon mukaisesti
- 2 kirjanpidollisten ylijäämien maksatuksen jäsenkunnille hoitavat yhteisvastuullisesti Pohjois-Savon ja Etelä-Savon hyvinvointialueet.

Itä-Suomen hallinto-oikeus varaa Vaalijalan jäsenkunnille, kuten Savonlinnan kaupungille tilaisuuden vastaselityksen antamiseen valituksen, hyvinvointialueiden lausuntojen ja Varkauden kaupungin vastineen johdosta. Vastaselityksen antamiselle on annettu määräajan pidennystä koskevan pyynnön jälkeen **2.1.2023 saakka**.

Vastaselityspyynnön liitteenä ovat seuraavat asiakirjat:

- Varkauden kaupungin valitus 20.1.2023
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen lausunto 21.2.2023
- Etelä-Savon hyvinvointialueen lausunto 6.3.2023 liiteluettelointeen
- Varkauden kaupungin vastine 25.4.2023

Asia perustuu Varkauden kaupungin valitukseen, jossa Varkauden kaupunki vaatii Vaalijalan kuntayhtymän yhtymäkokouksen 14.12.2022 § 38 kumoamista ja asian palauttamista toimivaltaisen toimielimen uudelleen ratkaistavaksi palauttamatta jääneen ylijäämän käsittelyn osalta.

Varkauden kaupunki ei vastusta yhtymäkokouksen päätöstä ja sen toimeenpanoa siltä osin, kuin se on päättänyt palauttaa puolet Vaalijalan kirjanpidollisista ylijäämistä 31.12.2021 jäsenkunnille.

Varkauden kaupungin peruste vaatimukselle on se, että jäsenkunnilla on kuntayhtymän perussopimuksen perusteella velvollisuus kattaa alijäämä, ja vastaavasti niiden tulisi saada hyväkseen kertynyt ylijäämä. Kuntien tulisi sopia keskenään siitä, miten ylijäämä jaetaan. Kun perussopimuksessa ei ole ollut määräästä jakoperusteesta, olisi kuntayhtymän tullut neuvotella

jäsenkuntien kanssa asiasta ja tehdä niille yhteisymmärryksen saavuttamisen jälkeen esitys.

Varkauden kaupungin kannan mukaan koko kirjanpidollinen ylijäämä 21.509.945,10 euroa kuuluu kokonaisuudessaan kunnille.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen lausunnon mukaan asiaa ei voida palauttaa ainakaan kuntayhtymän toimielimelle, koska kuntayhtymä on lakannut olemasta. Korkeintaan voitaisiin ajatella, että asia käytetään kaikkien Vaalijalan perussopimuksen kuntien hallintoelimissä. Pohjois-Savon hyvinvointialue katsoo, että Varkauden kaupungin valitukselle ei ole perusteita, sillä Varkauden kaupunki on Vaalijalan jäsenkuntana ollut tietoinen, että kuntayhtymällä ei ole mitään jaettavaa omaisuutta. Ylijäämä on kirjanpidollinen ja kiinni kiinteässä omaisuudessa, joka jää Vaalijalan kunnille.

Etelä-Savon hyvinvointialueen lausunnon mukaan valituksenalaisessa asiassa ei ole enää olemassa toimivaltaista toimielintä, johon asia voitaisiin palauttaa. Tästä syystä Varkauden kaupungin vaatimusta ei ole enää mahdollista toteuttaa. Valittajan valituksella ei siis ole enää olemassa vastapuolta, ellei sellaiseksi katsota kaikkia lakanneen Vaalijalan kuntayhtymän jäsenkuntia. Etelä-Savon hyvinvointialue katsoo, että kuntayhtymän olisi tullut ryhtyä vuoden 2022 aikana toimenpiteisiin sen vastuulla olevan ylijäämän maksatukseen jäsenkunnille. Kuntayhtymän hallitus ja toimiva johto ovat tarpeettomasti viivytelleet ylijäämien maksatuksessa. Edelleen Etelä-Savon hyvinvointialue katsoo, että kuntayhtymän jäsenkunnat mukaan lukien valituksen tehnyt Varkauden kaupunki ovat Vaalijalan kuntayhtymän osakkaina laiminlyöneet omistajaohjauksen. Omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Ohjeet liittyvät esimerkiksi ohjeiden antamiseen kuntaa yhteisöissä edustaville henkilöille sekä muuhun kunnan määräsvallan käyttöön.

Etelä-Savon hyvinvointialue on Itä-Suomen hallinto-oikeudelle asiassa antamassaan lausunnossa todennut, ettei hyvinvointialue kiistä 2.12.2022 Vaalijalan kuntayhtymälle antamaansa lausuntoa siltä osin, kuin se hyväksyi, että Vaalijalan kuntayhtymän ylijäämiä voidaan jakaa 10 754 972,55 euroa jäsenkunnille.

Samankaltaisesti Pohjois-Savon hyvinvointialueen hallitus päätti 31.10.2022 asiassa § 274 Vaalijalan kuntayhtymälle antamallaan lausunnolla hyväksyä sen, että Vaalijalan kuntayhtymä voi rahoittaa puolet kuntayhtymän ylijäämistä ottamalla lainaa. Toinen puoli ylijäämistä tulee antaa hyvinvointialueiden hyväksi.

Kumpikin hyvinvointialue näyttäisi edellä mainituin tavoin hyväksyneen Vaalijalan kuntayhtymän jäsenkunnille antaman sitoumuksen palauttaa kertyneestä ylijäämästä 10 754 972,55 euroa.

Savonlinnan kaupunginhallitus päätti 7.12.2022 § 403 asiassa antaa yhtymäkokousedustajalle toimintaohjeen:

Vaalijalan kuntayhtymän kertyneet ylijäämät 31.12.2022 tilanteessa tulee palauttaa täysimääräisesti kuntayhtymän jäsenkunnille. Ylijäämän palauttamisessa tulee soveltaa kuntayhtymän perussopimuksen kohtaa 30 purkamisen ja loppuselvitys. Sovellettavaksi tulisi erityisesti kohta, jossa todetaan seuraavaa "kuntayhtymän varat, joita ei tarvita loppuselvityksen kustannusten ja velkojen suorittamiseen eikä sitoumusten täyttämiseen, jaetaan jäsenkunnille jäsenkuntaosuuksien suhteessa.

Päätöksessä toimintaohjetta on perusteltu seuraavasti:

Perustuslain 6 § säännös yhdenvertaisuudesta ja hallintolain 6 §:n hallinnon oikeusperiaatteista erityisesti tasapuolisen kohtelun vaatimus ja harkintavallan väärinkäytön kielto lähtevät yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta. Näin ollen kuntayhtymän hallituksen esitys 38 §:n kohdalla sisältää ongelmia yhdenvertaisuuden kannalta kun esityksenä on ylijäämän palautus muussa suhteessa kuin kertyneen ylijäämän palauttaminen jäsenosuuksien suhteessa. Sisältäähän perussopimus ajatuksen kuitenkin osuudesta kuntayhtymään jäsenkuntaosuuksien suhteessa.

Toisaalta perussopimuksessa ei oteta kantaa siihen, että ylijäämän palautus olisi vain puolet kertyneestä ylijäämästä, vaan palautettavaa olisi edellä kuvatun jäsenosuusperiaatteen osoittama velvoite palauttaa ylijäämä täysimääräisesti.

Toimintaohjeen esittämä kannanotto on edelleen perusteltu ja Varkauden kaupungin valituksessa esitetyt perusteet ovat oikeasuhtaisia ja toteuttavat Vaalijalan kuntayhtymän perussopimuksen määräyksiä.

Liitteet:

- A. Vaalijalan kuntayhtymän yhtymäkokouksen pöytäkirja 14.12.2022
- B. Itä-Suomen hallinto-oikeuden vastaselityspyyntö ja sen liitteet
 - a. Varkauden kaupungin valitus 20.1.2023
 - b. Pohjois-Savon hyvinvointialueen lausunto 21.2.2023
 - c. Etelä-Savon hyvinvointialueen lausunto 6.3.2023
 - d. Etelä-Savon hyvinvointialueen lausunnon liiteluettelo
 - e. Varkauden kaupungin vastine 25.4.2023

Esittelijä	Kj:n 1. sijainen hallintojohtaja-kaupunginlakimies Markus Hämäläinen
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa selostusosassa todetun lausunnon Itä-Suomen hallinto-oikeudelle.
Käsittely	Etelä-Savon hyvinvointialueen hallituksen jäsenet Eija Stenberg, Panu Peitsaro ja Jouni Koskela (HallL 28 § 1. mom. k. 5) sekä Pekka Kilpeläinen Etelä-Savon hyvinvointialueen työntekijänä (HallL 28 § 1. mom. k.4) ilmoittivat esteellisyytensä ja poistuivat kokouksesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi. Puheenjohtajana tämän asian osalta toimi kaupunginhallituksen 1. varapuheenjohtaja Tuukka Suomalainen.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Tiedoksi	Itä-Suomen hallinto-oikeus (sähköpostilla vastaselityspyynnön mukaisesti)